

Εργαστήριο για την διαμεσολάβηση με τη χρήση εικονογραφημένων ιστοριών

από το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων & Προαγωγής της
Ψυχοκοινωνικής Υγείας «Αθηνά Πολύβουλος»

Χρησιμοποιώντας ως ερέθισμα τον οδηγό του Κέντρου Πληροφόρησης & Τεκμηρίωσης για το Ρατσισμό, την Οικολογία, την Ειρήνη & τη Μη Βία «Αντιγόνη» με τίτλο «Σχολική διαμεσολάβηση - Ένας οδηγός για την επίλυση συγκρούσεων στο σχολείο από ομηλίκους», σχεδιάστηκε ένα εργαστήριο γύρω από τις θεματικές της φιλίας και της διαμεσολάβησης, το οποίο υλοποιήθηκε σε εθελοντική ομάδα μαθητών / μαθητριών που συμμετέχουν σε αντίστοιχων θεματικών προγράμματα αγωγής υγείας στο 38^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

Λίγα λόγια για τη σχολική διαμεσολάβηση

Η σχολική διαμεσολάβηση αποτελεί μία μέθοδο πρόληψης της ενδοσχολικής βίας μέσα από τη διαχείριση των συγκρούσεων που προκύπτουν ανάμεσα στους / στις μαθητές / μαθήτριες. Είναι μία διαδικασία, κατά την οποία μαθητές / μαθήτριες, αφού εκπαιδεύονται από τους / τις εκπαιδευτικούς τους που γνωρίζουν αυτή τη μέθοδο, διαμεσολαβούν για την επίλυση συγκρούσεων και διαφορών ανάμεσα σε συμμαθητές / συμμαθήτριές τους.

Η σχολική διαμεσολάβηση από ομηλίκους αποτελεί μία εναλλακτική πρακτική στο παραδοσιακό σύστημα επίλυσης συγκρούσεων και απόδοσης ευθυνών και τιμωριών από ενηλίκους. Με τη μέθοδο αυτή, τα ίδια τα εμπλεκόμενα μέρη προσφεύγουν οικειοθελώς στους / στις συνομηλίκους / συνομήλικες διαμεσολαβητές / διαμεσολαβήτριες και ακολουθώντας με τη βοήθειά τους μία συγκεκριμένη διαδικασία, ερευνούν τα αίτια της σύγκρουσής τους, συμφωνούν στη λύση της και δεσμεύονται να τηρήσουν την αμοιβαία συμφωνία.

Είναι προφανές ότι αυτή η μέθοδος επίλυσης διαφορών και συγκρούσεων, που βασίζεται στον διάλογο, στην ενσυναίσθηση και στην ενεργητική ακρόαση, συμβάλλει στην ενδυνάμωση των μαθητών / μαθητριών στη διαχείριση συγκρούσεων (μέσα και έξω από το σχολείο), στη βελτίωση των σχέσεων και γενικότερα στη δημιουργία ενός υγιούς, θετικού, ασφαλούς και πιο δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος.

Ο διαμεσολαβητής, η διαμεσολαβήτρια προκειμένου να λειτουργήσει επιτυχημένα στον ρόλο του / της οφείλει να έχει συγκεκριμένες δεξιότητες. Παρακάτω περιγράφονται οι πιο ουσιαστικές: 1. να εμπνέει κλίμα εμπιστοσύνης και εχεμύθειας, 2. να αντιλαμβάνεται τις παραπλανήσεις και τα ζητήματα που υποβόσκουν, 3. να αντανakλά τα συναισθήματα των δύο πλευρών, 4. να ακούει πραγματικά και να παραφράζει, 5. να δίνει το στίγμα της συνάντησης από την αρχή, 6. να θέτει τις κατάλληλες ερωτήσεις, 7. να χρησιμοποιεί ενθαρρυντικές εκφράσεις, 8. να

αναπλαισιώνει θετικά, 9. να μιλά με ευκρίνεια και σαφήνεια, 10. να ενθαρρύνει τις δύο πλευρές να ανοιχτούν, 11. να βρίσκει τα δικά του / της «κουμπιά», 12. να λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές οπτικές, 13. να προωθεί τη συνεργασία.

Το εργαστήριο εστίασε σε δύο από αυτές: στο να βρίσκει τα δικά του / της «κουμπιά» και στο να λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές οπτικές. Οι διαμεσολαβητές / διαμεσολαβήτριες δηλαδή καλούνται να προετοιμάζονται για καταστάσεις όπου θα είναι δύσκολο να διατηρήσουν την ουδετερότητα τους και για το πώς θα αντιμετωπίσουν τότε τα δικά τους συναισθήματα. Γι' αυτό, πρέπει να γνωρίζουν τις προσωπικές προκαταλήψεις τους και να μην τις αφήνουν να διαστρεβλώνουν τις αντιλήψεις τους για τα άτομα και τις καταστάσεις. Επιπλέον χρειάζεται να αναγνωρίζουν τις πολλαπλές οπτικές γωνίες που υπάρχουν, να εξασκούνται στο πώς να τις διακρίνουν σε περιπτώσεις συγκρούσεων και να παροτρύνουν τα μέρη να προτείνουν αρκετές λύσεις, ώστε να εδραιωθεί η πεποίθηση πως στη διαφωνία δεν υπάρχουν μονόδρομοι και πως η εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης, αλλά και μιας ακόμα εναλλακτικής είναι δυνατή και ωφέλιμη και για τις δύο πλευρές.

Για την ευαισθητοποίηση στις δύο αυτές δεξιότητες, επιλέχθηκαν ως βασικό εργαλείο οι ιστορίες, καθώς αυτές επιτρέπουν στους ανθρώπους να μπουν σε έναν φανταστικό κόσμο και να συναντήσουν χαρακτήρες, περιστάσεις και γεγονότα, που δεν θα μπορούσαν να βιώσουν με διαφορετικό τρόπο. Μέσω των ιστοριών, μπορεί κανείς να περπατήσει, φορώντας τα παπούτσια άλλων, των οποίων οι εμπειρίες είναι εντελώς διαφορετικές από τις δικές του και να δει τα πράγματα μέσα από νέες προοπτικές. Έρευνες έχουν δείξει ότι μέσα από αυτήν τη διαδικασία, μπορούν να ξεπεραστούν στερεότυπα και προκαταλήψεις και να οδηγηθεί κανείς σε μια νέα εκτίμηση της ανθρωπιάς. Έτσι επιλέχθηκαν ιστορίες που αποτυπώνονται με τη μορφή εικονογραφημένων βιβλίων και πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε η «τριλογία των καπέλων» του Jon Klassen - τα βιβλία «θέλω πίσω το καπέλο μου», «Αυτό δεν είναι το καπέλο μου» και «Βρήκαμε ένα καπέλο». Τα παραπάνω βιβλία αφορούν σε τρεις διαφορετικές συναντήσεις «σύγκρουσης»: μια αρκούδα ψάχνει το καπέλο της, ένα μικρό ψάρι «παίρνει» το καπέλο ενός μεγάλου ψαριού και δύο χελώνες «αφήνουν» ένα καπέλο.

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν η εξής:

Μετά από μια αρχική γνωριμία στην ολομέλεια, οι μαθητές / μαθήτριες προκλήθηκαν να κάνουν τρεις στάσεις σε τρεις διαφορετικούς σταθμούς. Σε κάθε σταθμό έβρισκαν ένα από τα τρία βιβλία, μαρκαδόρους και ένα μεγάλο κοινό χαρτί. Δύο μέλη της ομάδας ανά σταθμό ανέλαβαν την παρουσίαση των βιβλίων. Αφού άκουγαν / έβλεπαν / διάβαζαν την ιστορία, οι μαθητές / μαθήτριες επεξεργάζονταν - ατομικά και ομαδικά - την κάθε

συνάντηση / ιστορία, απαντώντας αυθόρμητα πάνω στο κοινό χαρτί σε συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Οι ερωτήσεις, στις οποίες απάντησαν οι μαθητές / μαθήτριες:
«Αυτό δεν είναι το καπέλο μου»:

- Πώς θα ένιωθες αν ήσουν το μεγάλο ψάρι;
- Μπορείς να σκεφτείς μια στιγμή που ένιωσες με τον ίδιο τρόπο;
- Τι οδήγησε το μικρό ψάρι να κάνει την επιλογή να κλέψει το καπέλο του μεγάλου ψαριού;
- Τι θα έκανες εσύ διαφορετικά σε αυτή την κατάσταση;
- Τι νομίζεις ότι απέγινε το μικρό ψάρι;
- Με ποιον χαρακτήρα του βιβλίου αισθάνεσαι πιο κοντά / ταυτίζεσαι περισσότερο και γιατί;
- Τι θα μπορούσε να συμβολίζει για σένα το καπέλο;

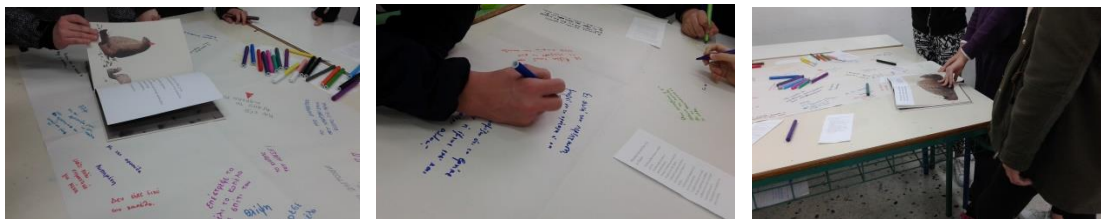
«Θέλω πίσω το καπέλο μου»:

- Πώς θα ένιωθες αν ήσουν η αρκούδα;
- Μπορείς να σκεφτείς μια στιγμή που ένιωσες με τον ίδιο τρόπο;
- Τι οδήγησε το κουνέλι να κάνει την επιλογή να πάρει το καπέλο της αρκούδας;
- Τι θα έκανες εσύ διαφορετικά σε αυτή την κατάσταση;
- Τι νομίζεις ότι απέγινε το κουνέλι;
- Με ποιον χαρακτήρα του βιβλίου αισθάνεσαι πιο κοντά / ταυτίζεσαι περισσότερο και γιατί;
- Τι θα μπορούσε να συμβολίζει για σένα το καπέλο;

«Βρήκαμε ένα καπέλο»:

- Πώς θα ένιωθες αν ήσουν η «δεξιά» χελώνα;
- Πώς θα ένιωθες αν ήσουν η «αριστερή» χελώνα;
- Μπορείς να σκεφτείς μια στιγμή που ένιωσες με τον ίδιο τρόπο;
- Τι οδήγησε τις χελώνες να κάνουν την επιλογή να μην πάρουν το καπέλο;
- Τι θα έκανες εσύ διαφορετικά σε αυτή την κατάσταση;
- Τι νομίζεις ότι απέγινε το καπέλο;

- Με ποιον χαρακτήρα του βιβλίου αισθάνεσαι πιο κοντά / ταυτίζεσαι περισσότερο και γιατί;
- Τι θα μπορούσε να συμβολίζει για σένα το καπέλο;

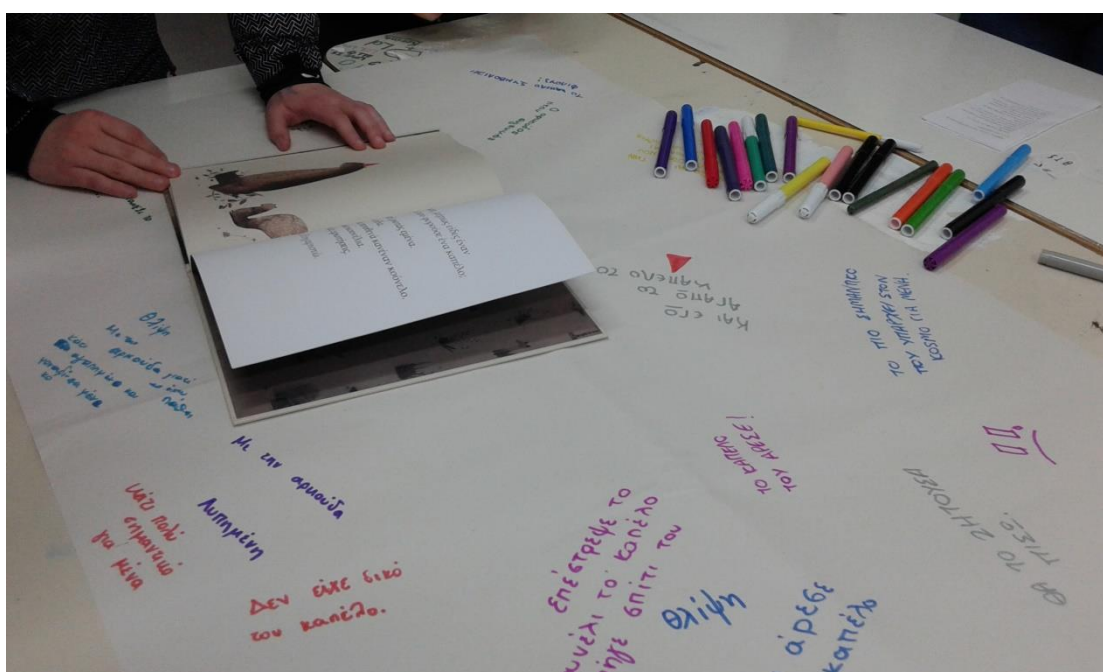

Ολοκληρώνοντας το «πέρασμα» και από τους τρεις σταθμούς, τα μέλη που παρουσίαζαν τα βιβλία παρουσίασαν στην ολομέλεια και τις απαντήσεις που καταγράφηκαν:

Οι μαθητές / μαθήτριες επέστρεψαν στην ολομέλεια, όπου ξεκίνησε μια ιδιαίτερα εποικοδομητική και δημιουργική συζήτηση γύρω από: τα βιβλία και τις ιστορίες, τις απαντήσεις που έγραψαν, την επινόηση πιθανών διαμεσολαβητών για την επίλυση των «συγκρούσεων» των ιστοριών, την πολυπλοκότητα των σχέσεων, τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει ένας διαμεσολαβητής / μια διαμεσολαβήτρια, την αναγκαιότητα ή μη της διαμεσολάβησης σε σχέση με πολλούς και διάφορους παράγοντες στο σχολείο τους κ.ο.κ.

Το εργαστήριο ολοκληρώθηκε με αίτημα των μαθητών / μαθητριών για υλοποίηση και άλλων τέτοιου τύπου εργαστηρίων – συναντήσεων, καθώς και με σκέψεις και προβληματισμό σχετικά με το τι χρειάζεται κανείς για να γίνει καλός / καλή διαμεσολαβητής / διαμεσολαβήτρια.

Ευχαριστούμε πολύ το 38^ο Γυμνάσιο Αθηνών και την εκπαιδευτικό Φλώρα Μπέη για την πρόσκληση και την φιλοξενία.

Παράρτημα

Οι απαντήσεις των παιδιών:

«Θέλω πίσω το καπέλο μου»:

«Πιστεύω πως το κουνέλι το έφαγε η αρκούδα...»

«Θα ένιωθα ακριβώς όπως η αρκούδα: αγχωμένη διότι έχω χάσει ένα σημαντικό αντικείμενο για μένα.»

«Το καπέλο μπορεί να συμβολίζει έναν φίλο.»

«Ευκολόπιστος.»

«Έναν φίλο που έχω χάσει.»

«Αν ήμουν η αρκούδα θα σκεφτόμουν τι έκανε τον λαγό να κλέψει το καπέλο μου και θα του το χάριζα.»

«Εγώ θα έπαιρνα καινούργιο καπέλο.»

«Ο αρκούδος ήταν ευγενικός.»

«Το καπέλο συμβολίζει φίλους.»

«Θα ζητούσα το καπέλο μου πίσω.»

«Κάρμα.»

«Ταυτίζομαι με την αρκούδα όταν μου λένε ψέματα και μαθαίνω / ξέρω την αλήθεια.»

«Το καπέλο συμβολίζει φίλους που έχουμε χάσει.»

«Το καπέλο θα συμβόλιζε ένα σημαντικό μου αντικείμενο.»

«Θλίψη.»

«Με την αρκούδα γιατί το έχω πάθει.»

«Κάτι αγαπημένο και μοναδικό για μένα.»

«Θα ήμουν θυμωμένη.»

«Το κουνέλι ίσως ζήλευε το καπέλο.»

«Με την αρκούδα.»

«Λυπημένη.»

«Κάτι πολύ σημαντικό για μένα.»

«Εξαπατημένη.»

«Δεν είχε δικό του καπέλο.»

«Θα ένιωθα λύπη.»

«Κάτι αγαπημένο που έχασα.»

«Το καπέλο θα συμβόλιζε κάτι σημαντικό και ξεχωριστό για εμένα.»

«Το κουνέλι έκλεψε το καπέλο επειδή ήθελε να έχει ένα καπέλο.»

«Επέστρεψε το κουνέλι το καπέλο και πήγε σπίτι του.»

«Αν ήμουν η αρκούδα θα ένιωθα θυμωμένη!»

«Του άρεσε το καπέλο.»

«Θα το ζητούσα ευγενικά πίσω.»

«Δεν θα έκανα έτσι για ένα καπέλο.»

«Το πιο σημαντικό που υπάρχει στον κόσμο για μένα.»

«Η αρκούδα έφαγε το κουνέλι.»

«Και εγώ αγαπάω το καπέλο του.»

«Αυτό δεν είναι το καπέλο μου»:

«Πιστεύω ότι το μεγάλο ψάρι εξαφάνισε το μικρό ψάρι μέσα στην κοιλιά του.»

«Θα ένιωθα άσχημα.»

«Το ψάρι ζήλεψε.»

«Ταυτίζομαι περισσότερο με το μεγάλο ψάρι γιατί έχω βρεθεί πιο πολλές φορές στη θέση του.»

«Νομίζω πως το ψάρι φαγώθηκε.»

«Αν ήμουν το μεγάλο ψάρι θα θύμωνα.»

«Το ψάρι ζήλεψε την φάλαινα...»

«Το καπέλο για μένα θα μπορούσε να συμβολίζει την καλύτερή μου φίλη.»

«Αδικία.»

«Θυμό.»

«Το καπέλο συμβολίζει αυτό που κάποιος νομίζει ότι δεν έχει από κάποιον που νομίζει ανώτερό του.»

«Το μικρό ψάρι ντρεπόταν για αυτό που έκανε.»

«Δεν θα έκλεβα το καπέλο.»

«Θα έψαχνα για το καπέλο μου.»

«Οργή.»

«Ταυτίζομαι με το μεγάλο ψάρι.»

«Θα στεναχωριόμουν.»

«Θα ένιωθα πως κάτι μου λείπει.»

«Δεν είχε δικό του καπέλο.»

«Θα ζητούσα πίσω αυτό που μου έκλεψαν.»

«Θα ένιωθα αδικημένη.»

«Ήθελε ένα κόκκινο καπέλο.»

«Αν ήμουν το μεγάλο ψάρι θα στεναχωριόμουν γιατί θα μου είχαν κλέψει κάτι δικό μου.»

«Θα ένιωθα λύπη.»

«Το μεγάλο ψάρι πήρε το καπέλο του.»

«Θα αγόραζα καλύτερο καπέλο.»

«Το μικρό ψάρι εξαφανίστηκε.»

«Το μεσημεριανό του μεγάλου ψαριού.»

«Κλεμμένη.»

«Θα ένιωθα θλίψη.»

«Θα έβρισκα αυτόν που μου πήρε κάτι και θα του μιλούσα.»

«Δεν μου έχει συμβεί ποτέ.»

«Το μικρό ψάρι δεν είχε κάτι που είχε τα μεγάλο και το έκλεψε.»

«Θα ένιωθα άσχημα.»

«Το ψάρι ζήλεψε.»

«Βρήκαμε ένα καπέλο»:

«Γιατί ήταν δύο και αυτό ένα, δεν θα ήταν λοιπόν δίκαιο μια και αγαπούσε η μία την άλλη.»

«Αν το ήθελε πολύ θα της το παραχωρούσα.»

«Το βρήκε ο ιδιοκτήτης του.»

«Το καπέλο μπορεί να βρίσκεται στο ίδιο σημείο που ήταν όταν το βρήκαν οι χελώνες.»

«Οι χελώνες άφησαν το καπέλο γιατί καμία από τις δύο δεν μπορούσε να το πάρει και καμία από τις δύο δεν ήθελε η άλλη να μην έχει καπέλο.»

«Το καπέλο το πήρε κάποιος άλλος.»

«Δεν θα σκεφτόμουν να πάρω το καπέλο.»

«Το ότι αγαπούσε η μία την άλλη.»

«Το καπέλο θα μπορούσε να συμβολίζει έναν πειρασμό.»

«Χαρά που βρήκα ένα καπέλο.»

«Η φιλία του τις οδήγησε να μην πάρει καμία το καπέλο.»

«Καμία χελώνα δεν πήρε το καπέλο λόγω της φιλίας τους.»

«Δεν ήθελαν να αδικήσουν η μία την άλλη.»

«Ο ισχυρός δεσμός της φιλίας των χελώνων τις οδήγησε να μην πάρουν το καπέλο.»

«Οι χελώνες ήταν δίκαιες και δεν πήραν το καπέλο.»

«Νομίζω πως το καπέλο έμεινε στη θέση που ήταν από την αρχή και καμία χελώνα δεν το πήρε γιατί θα έκανε την άλλη να αισθανθεί άσχημα.»

«Το άφησαν εκεί που ήταν.»

«Μάλλον μία χελώνα πήρε τελικά το καπέλο.»

«Θα έψαχνα να βρω τον ιδιοκτήτη του.»

«Η επιλογή να μην πάρουν το καπέλο ήταν ότι ήταν μόνο ένα και εκείνοι δύο.»

«Όταν θα χρειαζόταν η μία χελώνα το καπέλο θα το παραχωρούσε η άλλη.»

«Για εμένα το καπέλο θα μπορούσε να συμβολίζει ένα οποιοδήποτε αντικείμενο που θα ήταν καλό αν μπορούμε να το μοιραζόμαστε με τους φίλους μας.»

«Θα έκανα ό,τι και οι χελώνες.»

«Θα το αντάλλασα με τον φίλο μου κάθε μέρα.»

«Καμία χελώνα δεν πήρε το καπέλο γιατί σεβάστηκαν η μία την άλλη.»

«Πιστεύω ότι η χελώνα κατάλαβε το λάθος της και για αυτό άφησε το καπέλο...»

«Το καπέλο νομίζω ότι το βρήκε κάποιος άλλος ή έμεινε εκεί και το πήρε ο αέρας αλλού.»

«Δεξιά: λύπη αλλά αγαπά τον συνάνθρωπό της (άλλη χελώνα).»

«Δεν πήραν το καπέλο γιατί έκαναν τα πάντα μαζί και έτσι κι αλλιώς ήταν μόνο ένα.»

«Σε αυτή την περίπτωση μπορεί αν το κράταγα ή να το έδυνα στον φίλο μου, γιατί σιγά, ένα καπέλο είναι.»

«Σεβόντουσαν ο ένας τον άλλον.»

«Το καπέλο θα μπορούσε να συμβολίζει 20 ευρώ.»

«Τους οδήγησε το γεγονός ότι θα ήταν αδικία για τον άλλον που δεν το φορούσε.»

«Οι χελώνες αποφάσισαν να αφήσουν το καπέλο γιατί δεν μπορούσαν να βρουν ένα τρόπο να το μοιραστούν.»

«Κάποιος βρήκε το καπέλο και το πήρε.»